

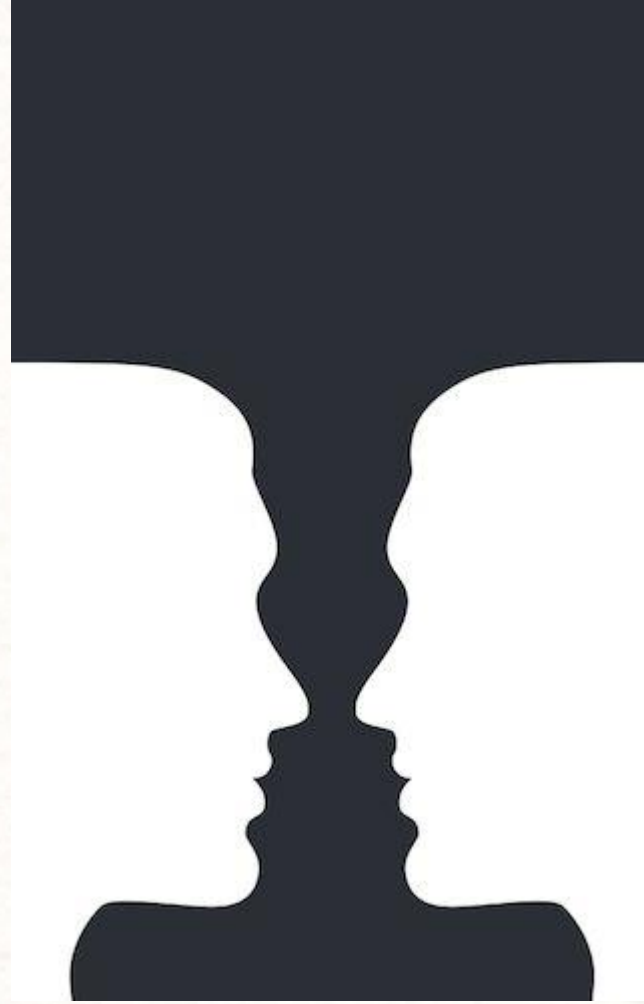
Temel Sanat Eđitimine Giriş

Öđr. Gör. Burcu Bozkurt

10.Hafta

Şekil

Üç boyutlu dünyayı iki boyutlu yüzeye taşımaktır.

Şekil Kavramı

- Şekil, nesnelerin iki boyutlu halleridir.
- Şekil bir yüzeyin sınırlanarak, ötekenden ayrılmasıdır.
- Şekil, nesnenin dış hatlarıdır.
- Şekil eni ve boyu olan bir düzlemdir.
- Şekil bir genel görünüştür.

Şeklin Özellikleri

- Şekillerin negatif-pozitif etkisi vardır. (Bu ilişki boşluk-doluluk, erkek-dişi, artı-eksi, açık-koyu gibi adlarla adlandırılır.)
- Tüm şekillerin temelinde geometri vardır.
- Şekillerde büyük-küçük çeşitliliği mevcuttur.
- Her motif bir şekildir. (Ancak, doğadaki bir nesnenin tasvir niteliğinde süslemeye katılması farklı bir olaydır.)
- Şekiller psikolojik etkiye sahiptir.
- Her nesne bir şekil oluşturur.
- Şekil sadece çizgiden veya renkten oluşabilir.
- Şekil, zeminde ortaya çıkar.
- Şekil ve form ilişkilidir. (Her formun bir şekli vardır.)

Şekil Çeşitleri

a) Geometrik Şekiller

Geometrik şekiller matematiksel ölçülere ve belirli kurallara bağlı şekillerdir. Tüm geometrik şekiller üç temel şekil olan; üçgen, kare yuvarlak şekillerden ortaya çıkar.

Şekil Çeşitleri

b) Organik (Doğal) Şekiller

Doğada bulunan şekillerdir. Örneğin, bir yaprağın ağacı, böceğin şekli organik bir şekildir.

Gerçekçi resimlerde ya da doğayı tasvir eden süslemelerde organik şekiller kullanılır.

Şekil Çeşitleri

c) Serbest Şekiller

Doğada bulunmayan sanatçı tarafından düşünülerek ortaya çıkarılmış şekillerdir.

Şekillerin Görsel Fonksiyonları

- Şekiller tasarımı zenginleştirir.
- Şekiller algıyı hızlandırır.
- Şekiller iletişimi kolaylaştırır.
- Şekiller üslup oluşturabilir.
- Şekiller evrensel dili hızlandırır.
- Şekiller sembol oluşturmada kullanılır.
- Şekiller derinlik ifadesi verebilir.
- Şekiller dikkat çeker.
- Şekiller his uyandırır.

Siluet Nedir?

Siluet deyimi aslında Şeklin bir baŐka anlatım biŐimidir. Siluet, leke ve Şekil yakın anlamlı kelimelerdir.

Siluet daha çok nesnenin gölgesel yani renksiz iki boyutlu görünümü için kullanılır. Nesnenin kendisinden çok izidir ya da temsilcisidir. Yani gerçek biÇim hakkında çok bilgi vermez sadece hatırlatır. Siluet Şekil kadar net ve belirgin değildir. Aynı zamanda gölgenin deĐiŐken olduğu gibi siluet de deĐiŐkendir. Bir objenin birden fazla silueti olabilir.

Leke Nedir?

Leke de aslında Şeklin bir baŐka ifade biĀimidir. Fakat leke kavramı Őekle göre daha geniŐ anlamda kullanılır.

Leke Kavramı

- a) Düzlemsel lekeler,
- b) Dokusal lekeler,
- c) Çizgisel lekeler,
- d) Noktasal lekeler,
- e) Kütlesel lekeler,
- f) Koyu lekeler,
- g) Açık lekeler.

Şekil-Zemin İlişkisi

Her görsel tasarımda bir arka plan vardır. Bu arka plana fon ya da zemin denir.

Tasarımı oluşturan görsel elemanlar ön planda veya arka planda olmak üzere iki farklı konumda bulunabilirler. Ön planda bulunan elemanlar için arka plan bir zemin durumundadır. Ön plandaki elemanlarla arka plan arasında önemli bir etkileşim söz konusudur. Özellikle şekiller zemin veya fon ile doğrudan ilişkilidir ve bu ilişkiye şekil-zemin ilişkisi denir.

- Şekil-zemin ilişkisi tezatlıkta etkilidir.
- Şekil- zemin ilişkisi görsel algıyı etkiler.
- Şekil- zemin ilişkisi ilk bakışı etkiler.

Œekilleri Etkili Kullanma

- izgilerle Œekil etkisi oluŒturma
- Yüzeyi tek renk ile örtme
- Yüzey üzerinde daha küçük yüzeyler oluŒturma
- Baskı yapmak
- Boya ile iz yapma
- Origami sanatından faydalanma
- Benzer Œekilleri tekrarlama
- Boya damlatma
- Saydam Œekilleri kesiŒtirme
- Yüzeylerde çeŒitli malzeme ile etkiler oluŒturma
- Geometrik Œekiller kullanma
- Nokta sıklıkları kullanma

Biçim (Form) Nedir?

Biçimlendirme etkinliği insanın yaratma ve çevresini değiştirme isteminin dışa vuruşudur.

Görsel tasarımı tanımlamak için bir tasarımın forma dönüşerek somutlaşmış halidir.

Form kelimesinin Türkçede en çok kullanılan karşılığı 'biçim'dir.

Œekil iki boyutlu, biçim ise üç boyutludur.
Œekil tek yüzeyli, biçim çok yüzeylidir.
Œeklin hacmi yoktur, biçimin hacmi vardır.

Œekil ve Biçim Arasındaki Fark

Form (Biçim) Kavramı

- Form; çizgi, renk ve ışıktan oluşmuş yüzeydir.
- Form, bir nesnenin dış sınırlarıdır.
- Form, şeklin üç boyutlusudur.
- Form, nesnenin varlığını ifade eder.

Formların (Biçimlerin) Sınıflandırılması

a. Geometrik/Organik Formlar:

Geometrik Formlar: Küp, küre, prizma, dikdörtgenler prizması vb.

Organik Formlar: İnsan, hayvan, bitki.

b. Köşeli/Yuvarlak Formlar:

Küp köşeli form iken küre yuvarlak formdur. Mermer taşları köşeli form iken çakıl taşları yuvarlak formdur.

c. Gerçekçi/Sembolik Formlar:

Sembolik biçim bir bakıma mutlak, geometrikleşmiş ve değişmez biçimdir.

d. Simetrik/Asimetrik Formlar:

Örneğin, bir portakal simetrik form iken su kabağı asimetrik formdur.

e. Hareketli/Hareketsiz Formlar:

Heykeller genelde hareketsiz olmakla birlikte hareketli heykeller de vardır.

f. Doğal/Yapay Formlar:

İnsan eli dokunmadan doğada bulunan tüm nesnelere doğal forma sahiptir. İnsanın yaptığı tüm formlar ise yapaydır. Burada doğal formun taklidini de doğal form olarak düşünmeliyiz.

g. Serbest/Sınırlı (Belirli) Formlar:

Bazı formlar doğada bulunan hiçbir şeye benzemez ve hiçbir kurala bağlı kalmadan oluşturulmuştur. Serbest olmayan diğer formlar ise belirli kurallarla sınırlandırılmıştır.

Formun (Biçimin) Özellikleri

- Form, daha çok nesnenin doğal yapısını tanımlar.
- Form nesneyi simgeler.
- Her formun geometrisi vardır.
- Formu üç boyutludur.
- Form birçok açıdan görülebilir.
- Her form içinde şekiller barındırır.
- Her form malzeme ile bağlantılıdır.
- Formun bir tarafı daha aydınlıktır.

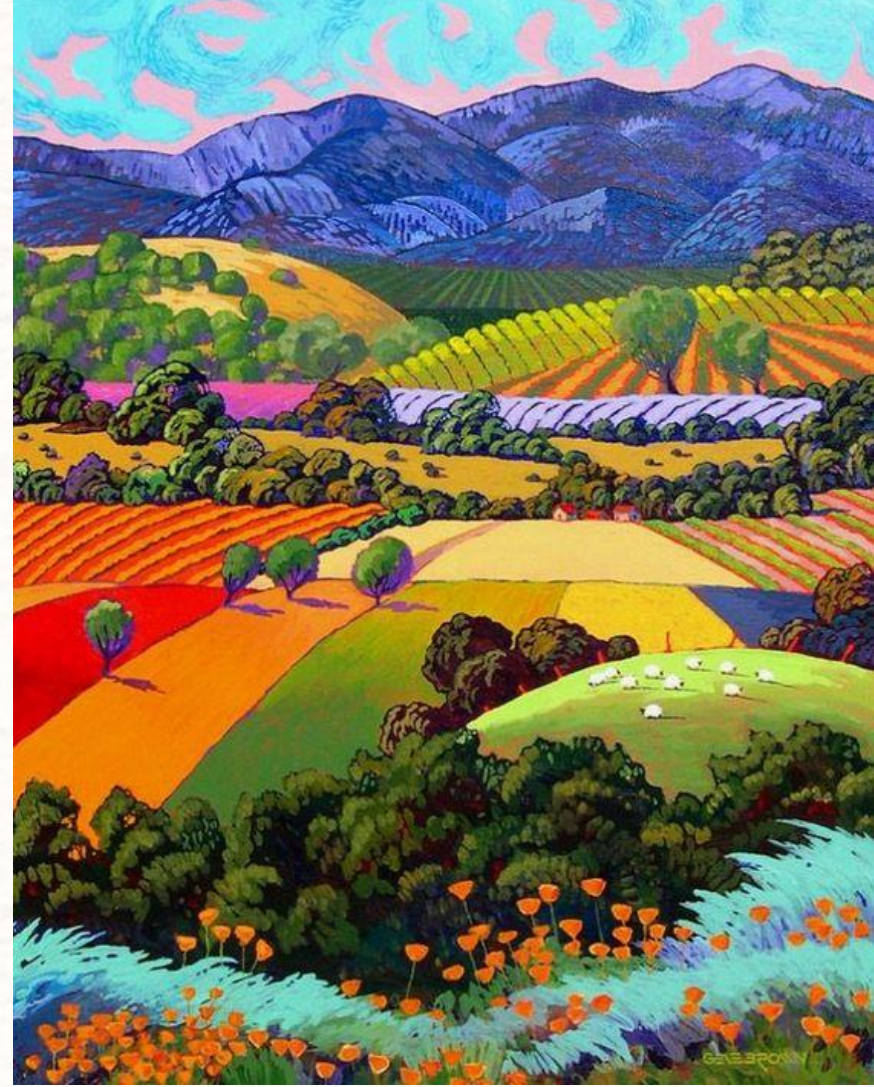
Formun (Biçimin) Görsel İşlevleri

- Form bir mekandadır.
- Sanatsal ifadede form etkilidir.
- Form bir fonksiyonelliği de ifade eder.
- Üslup formla yakın arkadaşdır.
- Formun iki önemli özelliği kütle ve hacimdir.
- Forma bakış açısı sanatçının üslubunu etkiler.
- Form; figür, motif ve nesneden oluşur.
- Form oluşturmada ışık-gölge etkilidir.
- Form perspektif sayesinde oluşur.
- Form tek bir elemandan oluşur.
- Form tüm özellikleri yansıtmalıdır.

Espas (Boşluk) Nedir?

Espas, sözlük anlamı olarak aralık anlamına gelmektedir. (TDK)

Tasarımda boşluk «boş bırakılmış» gibi olumsuz bir anlamın aksine gerekli yerlerde kullanıldığında tasarımın en önemli parçası olabilir.

Tasarımda espas ile kastedilen nedir?

- Espas nesnelar arasındaki uzaklıktır:

Espas, yüzeyler, objeler, cisimler, figürler gibi nesnelar arasındaki yer alan boşluk veya aralıktır. Resim veya herhangi bir tasarımda espas görsel elemanlar arasındaki boşluktur.

- Espas doluluğun karşıtıdır:

Tasarımda yer alan benzer ya da farklı öğelerin belirli yerlerde yığılmalarına ya da çoğalmalarına karşılık olarak bazı yerlerde seyrekleşmesi ya da hiç bulunmaması espas oluşturur.

- Espas anlamlı boşluktur:

Espas tasarımcı tarafından bilinçli olarak bırakılmış boşluklardır. Dolayısıyla bu tür boşluklar yerli yerindedir ve bitmemiş hissi vermez.

Espasın Özellikleri

- Espas üç boyutludur.
- Espas ön ve arkada olabilir.
- Espas nesnelere arasındadır.
- Espas kullanılan alan değildir.
- Espas göz yanılmasına müsaittir.
- Negatif alan arka plan hissi verir.
- Espas doku taşıyabilir.

Espasın Görsel Fonksiyonları

- Espas dinlendirir.
- Espas bir arada tutar.
- Espas derinlik elde etmede kullanılabilir.
- Espas düzen kurmada etkilidir.
- Espas monotonluktan kurtarır.
- Espas bütünlük oluşturur.
- Espas öğelerin birbirine olan şiddetini artırır.
- Boşluk-doluluk ilişkisi eseri etkili kılar.
- Uzaklık arttıkça, derinlik algısı azalır.
- Espas kontrast sağlar.
- Espas vurguyu artırır.
- Espas tüm nesnelere etkiler.
- Espas, hareket etkisini artırır.

Espasta Dikkat Edilmesi Gerekenler

- Uzaklık, derinlik ile ters orantılıdır.
- Sürekli benzer aralıklar monotonluk yaratır.
- Fazla espas bitmemiş hissi verir.
- Yetersiz espas tasarımı boğar.
- Espas belirsiz imajı bırakır.

Boşluk / Doluluk İlişkisi

Göz boşluk yanında doluluk ararken doluluk da boşluğu çağırır. Burada doluluk denen şey tasarımda yer alan tüm nesnelere ya da figürlerdir. Boşluk denen şey ise doluluklar arasında yer alan alanlardır.

Boşluğun yanında tasarım dolulukla anlam kazanırken, doluluğun yanındaki boşlukla göz rahatlar. Bunun tam tersi de doğrudur. Boşluğun yanındaki her nesne bir doluluk anlamı verir.

Boşluk doluluk ilişkisi bazı durumlarda şekil-zemin ilişkisinin yerini tutabilir. Şekiller doluluk etkisi ortaya çıkardığı sırada zemin ise boşluk etkisi ile gözü rahatlatır. Boşluk doluluk ilişkisi fon veya arka planı ortaya çıkarır.

Boşluğa karşı doluluk ve doluluğa karşı boşluk tasarımda ilk aranan zıtlıktır. Boşluk doluluk ilişkisi aynı zamanda bir görsel dengedir.

Çin resminde ve grafik sanatında boşluklar oldukça belirgindir. Çin'de bu sanatların temel yapısı boşluk doluluk ilişkisi üzerine kuruludur.

Espas ve Mekan İlişkisi

Boşluklar veya aralıklar mekanı oluşturmada etkilidir ve tasarıma mekânsal bir etki katabilir.

Boşluğun niteliği mekan hakkında fikir verebilir. Boşluk bir renkle ya da doku ile kaplanmış olabilir. Örneğin, mavi renge sahip bir boşluk gökyüzü ya da deniz anlamını taşıyabilir. Yumuşak dokuya sahip bir boşluk bulut hissi verirken noktalardan oluşan bir boşluk gökyüzündeki yıldızları anlatabilir.

Görsel ve Yazılı Kaynaklar

- ÖZSOY Vedat ve AYAYDIN Abdullah, (Ocak 2016). Görsel Tasarım Öge ve İlkeleri, (1.Basım). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- <https://tr.pinterest.com/pin/339177415661587861/>
- <https://tr.pinterest.com/pin/828310556443175846/>
- <https://tr.pinterest.com/pin/522347256762851051/>
- <https://tr.pinterest.com/pin/468092955002414272/>
- <https://tr.pinterest.com/pin/435652963930530545/>
- <https://tr.pinterest.com/pin/170644273351189865/>

Görsel ve Yazılı Kaynaklar

- <https://tr.pinterest.com/pin/118571402669922834/>
- <https://tr.pinterest.com/pin/406379566353295059/>
- <https://tr.pinterest.com/pin/424393964881524239/>
- <https://tr.pinterest.com/pin/519391769521177683/>
- <https://tr.pinterest.com/pin/398216792035338851/>
- <https://tr.pinterest.com/pin/534591418250450917/>
- <https://tr.pinterest.com/pin/43839796356670792/>